

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1078

Vragen van het lid **Van Velzen** (SP) aan de minister van Economische Zaken en de staatssecretaris van Defensie over *de nieuwe JSF-fabriek van Stork Fokker Aerospace Group*. (Ingezonden 8 december 2009)

1

Is het u bekend dat de Stork Fokker Aerospace Group gemeenten tegen elkaar op laat bieden om werkgelegenheid in het kader van de Joint Strike Fighter (JSF) binnen te halen?¹ Gelden hier aanbestedingsprocedures en zo ja, welke?

2

Is het waar dat er in deze zogenaamde bidbookprocedure aan gemeenten wordt gevraagd het binnenhalen van deze werkgelegenheid te subsidiëren en aan te geven hoe hoog de bijdrage van de gemeentekas zou zijn mocht de keuze op betreffende gemeente vallen? Wat is uw oordeel hierover?

3

Uit welke «potjes» halen gemeenten geld om deze werkgelegenheid aan te trekken? Om welke bedragen gaat het? Gaat het hier ook om geld uit nationale budgetten? Zo ja, welke en hoeveel geld?

4

Vindt u het wenselijk dat gemeenten investeren in werkgelegenheid die verbonden is aan de bouw van de

JSF, terwijl er nog geen politiek besluit is genomen om de Nederlandse F-16's te vervangen door de JSF? Deelt u de mening dat gemeenten hierdoor een financieel risico nemen gezien er altijd bedreigd is dat er minder orders naar Nederland komen indien niet besloten wordt de JSF aan te schaffen?

5

Deelt u de mening dat het onwenselijk is dat lagere overheden belang hebben bij de keuze voor de JSF, omdat dit een extra druk geeft voor één specifieke keuze voor de vervanging van de F-16? Zo nee, waarom niet?

6

Deelt u de mening dat, nu van de meer dan 800 miljoen euro die geïnvesteerd is in de industrie om mee te kunnen doen aan de ontwikkeling van de JSF er een bedrag van 157 miljoen euro minder terug vloeit in de staatskas², het tijd is om pas op de plaats te maken als het gaat om verdere investeringen van belastinggeld in de ontwikkeling van de JSF? Zo nee, waarom niet?

7

Is het waar dat de fabrieken voor 40 jaar aan werk opleveren? Is dit nieuwe werkgelegenheid of levert het concurrentie op met reeds bestaande banen waardoor enkel sprake is van verschuiving van werk? Is over de periode van 40 jaar een zelfde hoeveelheid aan werkgelegenheid te

garanderen of enkel tijdens de piekfase van de bouw van de JSF? Wat gebeurt er na 40 jaar met de werkgelegenheid van deze fabrieken?

8

Is de Nederlandse staat op enige wijze betrokken bij de locatietoekenning en bouw van de fabriek voor Stork Fokker Aerospace Group?

Toelichting

Deze vragen dienen ter aanvulling op eerdere vragen ter zake van de leden Smeets en Eijsink (beiden PvdA), ingezonden 7 december 2009 (vraagnummer 2009Z23656)

¹ Trouw, 24 november 2009: «Vier gemeenten mogen strijden om JSF-fabriek» (www.trouw.nl/nieuws/nederland/article2923123.ece/Vier_gemeenten_mogen_strijden_om_JSF-fabriek.html)

² Ministerie van Economische Zaken, 3 december 2009: «JSF Afdrachtpercentage» http://www.ez.nl/Actueel/Kamerbrieven/Kamerbrieven_2009/December_2009/JSF_Afdrachtpercentage
http://www.ez.nl/Actueel/Kamerbrieven/Kamerbrieven_2009/December_2009/JSF_Afdrachtpercentage

Antwoord

Antwoord van minister **Van der Hoeven** (Economische Zaken), mede namens de staatssecretaris van Defensie (ontvangen 22 december 2009)

1

Ja, dat is mij bekend. Er gelden hier geen aanbestedingsprocedures. De

bidbookprocedure is door Stork Fokker ontworpen en bekendgesteld aan haar potentiële contractpartners, de 4 gemeenten.

2

Ik begrijp uit de mij aangeleverde informatie dat aan gemeentebesturen gevraagd wordt welke maatregelen zij bereid zijn te nemen voor dit investeringsproject. Ik kan billijken dat een gemeentebestuur het aangaan van een langdurige relatie met Stork Fokker belangrijk vindt in het kader van werkgelegenheid.

3

De financiële middelen die gemeenten hebben om deze werkgelegenheid aan te trekken zijn mij onbekend. Nationaal zijn er naast de reguliere regelingen geen gelden beschikbaar.

4 en 6

Voor de luchtvaartindustrie geldt dat, wil zij kans maken op productieorders voor de JSF, zij over voldoende productiecapaciteit moeten beschikken. De luchtvaartindustrie heeft aangegeven forse investeringen te moeten doen om aan die vraag naar productiecapaciteit te voldoen. Het is aan de bedrijven zelf om te bepalen op welk moment die investeringen een aanvang moeten nemen.

Voor een regio is een dergelijke bedrijfsinvestering zeer aantrekkelijk. Het heeft een fors werkgelegenheidseffect en stimuleert bovendien de regionale innovatie. Een eventuele ondersteuning van de regionale overheid is pas actueel zodra de definitieve investeringsbeslissing is genomen.

5

De keuze voor de vervanger van de F-16 berust in het kader van het Defensie Materieel Proces (DMP) hoofdzakelijk op de aspecten product (de militair-operationele eisen), geld (de levensduurkosten van de toestellen) en tijd (zijn de toestellen tijdig beschikbaar als vervanger voor de F-16). Eventuele belangen van lagere overheden spelen hierbij geen rol. Op 18 december 2008 is de Kamer geïnformeerd over de resultaten van de actualisering van de kandidatenvergelijking voor het project Vervanging F-16 (Kamerstuk 26 488 nr. 131). Het definitieve besluit over de vervanger van de F-16 zal in 2012 worden genomen, zoals op 23 april jl. is besloten met de

motie-Hamer (kamerstuk 26 488 nr. 178).

7

Het JSF programma loopt naar verwachting nog ruim 40 jaar. Nadat de productie is afgerond, zal er nog volop werkgelegenheid uit instandhouding voortvloeien. In opdracht van het ministerie van Economische Zaken heeft PriceWaterhouseCoopers (PwC) in 2008 de werkgelegenheidseffecten van het JSF-programma becijferd op 49 000 arbeidsjaren over een periode van circa 50 jaar (Kamerstuk 26 488 nr. 98). In een contra expertise wijst het CPB op mogelijke verdringingseffecten (Kamerstuk 26 488 nr. 163). De werkgelegenheid gerelateerd aan het JSF-programma kan echter verschillen van werkgelegenheid die het mogelijk verdringt in termen van kwaliteit, heterogeniteit en toegevoegde waarde van de door bedrijven gecreëerde werkgelegenheid. Een hoogwaardiger type werkgelegenheid, meer specifiek en innovatief, kan het gevolg zijn. Het NIVR concludeert dat de toegevoegde waarde per arbeidsplaats van het bij het JSF-programma betrokken bedrijfsleven in Nederland ongeveer 20% hoger ligt dan het gemiddelde van de industrie (Tweede Kamer 2006–2007, 26 488 nr. 45). Daarmee leidt verdringing van werkgelegenheid per saldo tot welvaartswinst. Garanties kunnen echter nooit worden gegeven.

8

Nee. De Staat is niet betrokken bij deze procedure.